

Vreemdelingen- recht

Redactie:
Mr. S. Thelosen (hoofdred.)
Mw. mr. E.C.H.J. van der Linden
(red. secr.)
Mr. D.S. Arjun Sharma
Mr. M.P. Bouma
Mw. mr. M. Chébtí LL.M.
Mr. T.E. van Houwelingen
Mr. D.J. de Jong
Mr. G.W.J. Oosterholt
Mr. A. Pahladsingh
Mw. W. Tickstra LL.M.

Inhoud

Artikelen

- 13 Een overzicht van standpunten van politieke partijen over migratievraagstukken (asiel, arbeidsmigratie, terugkeer) / 3
Redactie JNVR
In aanloop naar de Tweede Kamerverkiezingen van 22 november 2023 heeft de redactie van het Journal Vreemdelingenrecht de migratieparagrafen van een aantal politieke partijen op een rijtje gezet. Vervolgens worden deze migratiestandpunten door verschillende redactieleden van het Journal vanuit een deskundige achtergrond becommentarieerd, op basis van de vraag in hoeverre een standpunt haalbaar is. We kijken uitdrukkelijk naar asielmaatregelen, arbeidsmigratiemaatregelen en terugkeermaatregelen.
- 14 Een efficiëntere asielprocedure / 28
Laura Buimer
De Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) heeft in 2021 een aantal wijzigingen in de asielprocedure geïmplementeerd. Het doel van deze wijzigingen is om de asielprocedure efficiënter te maken en de werkzaamheden beter te plannen. Kort gezegd gaat het om: 1) de samenvoeging van het aanmeldgehoor en eerste gehoor; 2) het formaliseren van de aanmeldfase en toevoegen van een uitvraag van het asielmotief aan het aanmeldgehoor; en 3) het invoeren van de mogelijkheid om de Algemene Asielprocedure (AA) vooraf met drie dagen te verlengen naar de AA+. De auteur, onderzoeker bij de IND, licht toe wat er is veranderd en in hoeverre de asielprocedure hierdoor efficiënter is geworden.
- 15 Ambtshalve rechtmatigheidsbeoordeling vreemdelingenbewaring – nu wél volwaardige en zichtbare rechtsbescherming? / 36
Steffie van Lokven
In onze rechtspraak lijken we, anders dan in andere lidstaten, nogal huiverig voor ambtshalve oordelende rechters, zelfs als het om vrijheidsontneming gaat en zeker als het om vreemdelingenrecht gaat. Het Hof van Justitie van de Europese Unie heeft in bewaringszaken al duidelijk gemaakt dat de rechter zich niet mag beperken tot het

13. Klare taal: bespreking van de preadviezen van de Nederlandse Juristen-Vereniging

Mascha Furth

In dit stuk bespreek ik de preadviezen van de Nederlandse Juristen-Vereniging over 'klare taal'. De boodschap die overkoepelend uit alle bijdragen klinkt is: er is nog veel werk aan de winkel. Met alleen woordgebruik en zinsbouw aanpassen aan een gemiddelde lezer, zijn we er nog niet. De juristen – bij de overheid en de rechtspraak – zijn nu aan zet om de complexe juridische inhoud begrijpelijk en aanvaardbaar op de lezer over te brengen. De preadviezen zijn uiteraard ook van belang voor het vreemdelingenrecht. In het volgende nummer ga ik nader in op het onderwerp in relatie tot het vreemdelingenrecht.

Inleiding

een burger heeft bij de Belastingdienst een openstaande vordering omzet- en loonbelasting van € 60.000. Hij heeft een betalingsregeling om deze schuld in termijnen af te lossen, maar komt na afbetaling van drie termijnen zijn verplichting niet meer na. er staat nog een bedrag open van € 30.000. De Belastingdienst doet een laatste poging om deze burger ertoe te bewegen de schuld te voldoen. Hij ontvangt een brief met daarin de volgende mededeling:

'Het resterende openstaande bedrag ad € 30.000 dient u binnen de wettelijke termijn van 2 weken te voldoen.

Indien wij geen betaling ontvangen zijn wij genoodzaakt alsnog over te gaan tot executie en verkoop van de inbeslaggenomen inventaris.

Als u opzettelijk verbergt is dat een strafbaar feit. Dit is geregeld in artikel 198 van het Wetboek van Strafrecht.'

voor een burger levert dit briefje verschillende begrijpelijkheidsproblemen op. De eerste barrière is het woordgebruik: er wordt latijn gebruikt waar dat niet nodig is, en vaktermen als *opzettelijk verbergen* en *executie* worden niet uitgelegd. Bovendien leidde de laatste term

natuurlijk tot grote schrik. Maar belangrijker is: er worden vragen opgeroepen bij de lezer die niet worden beantwoord: wat zijn de gevolgen als ik niet op tijd betaal? Wat houdt strafrecht-

telijke vervolging in? Aan de andere kant beantwoordt de schrijver wel een vraag die niet wordt gesteld: waarom is dat strafbaar? De schrijver heeft kortom niet genoeg rekening gehouden met de beoogde lezer: welke voorkennis heeft die, welke boodschap moet vooral overkomen, en welke vragen roept die boodschap bij de lezer op die beantwoording behoeven in dezelfde brief? Onder andere over dit soort communicatie tussen burgers en overheid respectievelijk de rechtspraak gaan de preadviezen in *Klare taal*.¹

Overheidscommunicatie

in het begin van het preadvies gaan tirza Cramwinckel, Henk Pander Maat en ted Sanders in op overheidscommunicatie gericht op de uitvoering van wet- en regelgeving. Daarbij bespreken ze specifiek de communicatie van de Belastingdienst met burgers. Ze betogen ten eerste dat de overheid begrijpelijk communiceren een veel hogere prioriteit moet geven. ten tweede stellen ze dat voor die begrijpelijkheid ook juridische normering moet worden vormgegeven, bijvoorbeeld via de algemene beginselen van behoorlijk bestuur.² Communicatie tussen overheid en burgers wordt gekenmerkt door ongelijkheid in macht en deskundigheid.

1 W.H. van Boom e.a., *Klare taal*, Deventer: Wolters kluwer 2023.

2 van Boom e.a., *Klare taal 2023*, p. 15

De overheid heeft daarbij de extra taak om rechtsstatelijke waarborgen, zoals rechtszekerheid, rechtsgelijkheid en dienstbaarheid van de overheid te bewaken. Tegelijkertijd moet ze die ongelijkheid overbruggen door zodanig te communiceren dat burgers weten waar ze aan toe zijn en welke rechten ze hebben, en voldoende informatie krijgen om zich daadwerkelijk ondersteund te voelen door diezelfde overheid.

Begrijpelijk communiceren behelst volgens de auteurs meer dan teksten eenvoudiger formuleren door woordgebruik en zinsbouw aan te passen, iets waar ook van der Bruggen en verburg later in de bundel nog veelvuldig op zullen wijzen.³ De schrijver moet ook rekening houden met de voorkennis en leesvaardigheid van de lezer, en ervoor zorgen dat de inhoud, opbouw en vormgeving eveneens zijn afgestemd op het overbrengen van de boodschap. Deze eisen herleiden ze tot algemene eisen voor begrijpelijke overheidscommunicatie: die moet *relevant*, *duidelijk* en *toegankelijk* zijn. Dit vraagt om maatwerk vanuit overheidsinstanties zoals de Belastingdienst, maar ook bijvoorbeeld het UWv of de inD.

vervolgens gaan de auteurs in op de juridische normering: hoe kunnen er normen worden aangelegd om de begrijpelijkheid van overheidscommunicatie te toetsen? De beginselen van behoorlijk bestuur uit de Algemene wet bestuursrecht geven aanknopingspunten die de auteurs verder verkennen in het preadvies. Zo schrijft bijvoorbeeld het motiveringsbeginsel voor dat besluiten een kenbare en deugdelijke motivering moeten hebben die het besluit kan dragen.⁴ De auteurs werken dit verder uit in eisen voor een goede motivering, waarbij zij aansluiten bij de beleving van de burger: de motivering moet de aanvaardbaarheid van het besluit bevorderen, het vertrouwen van de bur-

ger in de overheid bevestigen, en bijdragen aan diens mogelijkheid om het besluit desgewenst te betwisten. Aan deze drie zaken komt een burger natuurlijk pas toe als deze *begrijpt* wat de motivering inhoudt.⁵ Om eisen aan de begrijpelijkheid van de motivering te bespreken, zijn de auteurs gedoken in uitspraken van de (appel-)rechter. Zij komen tot de conclusie dat ook de motiveringen moeten voldoen aan de eisen van *volledigheid*, *relevantie* en *duidelijkheid* en schetsen de gevolgen voor de burger als de motivering gebreken vertoont. Het valt op dat de criteria *relevantie* en *duidelijkheid* overeenkomen met de eerdergenoemde criteria voor overheidscommunicatie, maar dat het criterium *toegankelijkheid* hier niet wordt genoemd, en *volledigheid* weer wel. Dat roept bij de lezer van het preadvies wel vragen op: hoeft overheidscommunicatie niet volledig te zijn, en de motivering van besluiten niet toegankelijk? Deze vragen beantwoorden de auteurs jammer genoeg niet.

De bijdrage van Cramwinckel, Pander Maat en Sanders geeft een degelijke theoretische basis om aan te tonen dat de overheid meer aandacht moet schenken aan de communicatie met burgers. Ze benadrukken, net als in de overige preadviezen gebeurt, dat het daarvoor niet genoeg is om de boodschap in korte zinnen en met eenvoudige woorden over te brengen.

Begrijpelijke rechtspraak

in het preadvies van Geerke van der Bruggen en André verburg pleiten de auteurs voor sprekende uitspraken van rechters. Ook dit preadvies heeft niet als doel om schrijvers praktische tips aan de hand te doen om begrijpelijker te schrijven. De auteurs zijn eerder gericht op een verandering in attitude, waarbij begrijpelijk schrijven voor een groot publiek de norm zou moeten zijn. Het recht is immers van iedereen, en alle burgers hebben recht op begrijpelijke rechtspraak zodat ze kunnen controleren wat

3 van Boom e.a., *Klare taal 2023*, p. 25.

4 Zie art. 3:46, 3:47 en 7:12 Awb.

5 van Boom e.a., *Klare taal 2023*, p. 64.

de rechter heeft beslist, en waarom, en kunnen bepalen of zij daar achter kunnen staan.⁶

De roep om begrijpelijker rechtspraak is niet nieuw, en de noodzaak daartoe ook niet. tegenwoordig doen rechtbanken er al veel aan om begrijpelijker te schrijven, zo benadrukken ook van der Bruggen en verburg in hun artikel. Helaas denken sommigen nog dat een uitspraak begrijpelijker wordt door hem eerst 'gewoon juridisch' te schrijven, en dan helemaal op het laatst de lange zinnen op te knippen en moeilijke woorden te vervangen. De motie Groothuizen om alle uitspraken voortaan in B1-nederlands te schrijven, vinden zij dan ook geen goede remedie.⁷ Op een geestige manier beschrijven ze hoe deze motie zelf nu ook niet bepaald in 'klare taal' is geschreven.⁸ De indirecte rede ('constaterende dat ...') zorgt voor een formele, ouderwetse stijl die vervreemdend overkomt op een gemiddelde lezer. van der Bruggen en verburg werpen de vraag op waarom politici die het kennelijk heel belangrijk vinden dat een rechter begrijpelijke taal gebruikt, zelf een motie indienen die zo formeel is opgesteld. Ze verklaren dit door te stellen dat een motie nu eenmaal een bepaald genre is, dat moet voldoen aan *genreconventies* die worden bepaald door ervaren leden van de *discourse community*, in dit geval de tweede kamer.⁹ voor de rechtspraak geldt hetzelfde: ook daar moeten de schrijvers zich houden aan allerlei genreconventies, bijvoorbeeld de formats voor processen-verbaal en voor uitspraken. Daarnaast krijgen schrijvers vaak te maken met standaardoverwegingen en jurisprudentie van bijvoorbeeld de rechter in hoger beroep, waar-

6 van Boom e.a., *Klare taal 2023*, p. 166.

7 B1 verwijst naar Europese referentiekaders voor het verwerven van een vreemde taal.

8 van Boom e.a., *Klare taal 2023*, p. 186-187.

9 G.G. van der Bruggen, H. Pander Maat en I. van lent, *Spreekt het recht tot iedereen? Hoe de functionaliteit van*

het strafvonnis kan worden vergroot, Den Haag: Boom Juridisch 2022, p. 12-16.

van ze niet af durven te wijken. Het bezwaar tegen het omzetten van juridische formuleringen in begrijpelijker taal is dat de oorspronkelijke betekenis en strekking van zulke formules mogelijk verloren gaan, wat in een juridische omgeving verstrekkende en soms zelfs desastreuze gevolgen kan hebben.

er bestaan bij de rechtspraak nog andere bezwaren tegen begrijpelijker schrijven. van der Bruggen en verburg beschrijven enkele bezwaren waarmee ik als trainer bij rechtbanken ook wel wordt geconfronteerd. Bijvoorbeeld: 'De advocaat kan de uitspraak toch uitleggen aan cliënten?', en 'Wie leest mijn uitspraak nou helemaal? Waarom zou ik al die moeite doen voor die éne lezer die toevallig geen jurist is?'. Zeker voor mensen die in het vreemdelingenrecht werken, zijn deze vragen legitiem. vooropgesteld: advocaten zijn zelf geen belanghebbende of partij in een rechtszaak. van der Bruggen en verburg maken echter op overtuigende wijze korte metten met de genoemde bezwaren.¹⁰ Allereerst heeft niet iedereen een advocaat aan zijn zijde om een uitspraak uit te leggen. Daarbij vinden ze het zot dat de omweg wordt genomen om via de advocaat te vertalen, als je je als rechtbank net zo goed direct tot de betrokkenen kunt wenden in begrijpelijk nederlands. Met andere woorden: waarom zou de rechter zich afhankelijk maken van een commerciële partij?

Deze argumenten gaan niet helemaal op voor het vreemdelingenrecht. in het vreemdelingenrecht beheersen veel betrokkenen de nederlandse taal immers niet, of niet goed genoeg om een uitspraak in B1-taal te kunnen begrijpen. in zulke gevallen valt er moeilijk rekening te houden met het taalniveau van degene over wie de uitspraak gaat. De rol van de advocaat is daar dan ook groter om de betekenis van een uitspraak goed uit te leggen aan de cliënt, en er zou

10 van Boom e.a., *Klare taal 2023*, p. 167-171.

bijvoorbeeld ook een tolk ingeschakeld kunnen worden.

Het recht is van iedereen. iedereen heeft het democratisch recht om uitspraken te kunnen lezen, en daarom pleiten van der Bruggen en verburg ervoor dat rechtbanken schrijven voor lezers die een gemiddelde opleiding hebben, de nederlandse taal beheersen, maar geen specifieke juridische kennis hebben. Daarmee zou bijvoorbeeld een vreemdeling die bij de procedure een tolk heeft ingeschakeld, ook beter geholpen zijn.

Ook de formats die worden gebruikt dragen vaak niet bij aan de begrijpelijkheid. Uitspraken zijn nu vaak nog zo geschreven dat ze voor de leek ontoegankelijk in elkaar zitten. neem het voorbeeld van het strafvonnis – dat begint in veel gevallen met de tamelijk onleesbare tenlastelegging. een verdachte reageerde op deze onleesbaarheid door deze brief te sturen:

*‘Geachte rechter,
Bij deze wil ik zelf met deze brief mijn verdediging op mijn nemen. Aangezien men tegenwoordig geen duidelijke Nederlandse taal meer kan schrijven. Ik citeer uit mijn dagvaarding: word ten laste gelegd dat hij op of omstreeks 21 maart. Bij deze vraag ik mij af of het op 21 maart of omstreeks was wat bij mij betekend dat het 20, 21, 22 of zelfs een andere datum had kunnen zijn. Mijn volgende verwijt is dat men zelfs niet zeker weet waar het filiaal van de supermarkt gevestigd is want In de dagvaarding wordt geschreven aan of nabij de Oude Ebbingestraat. Mijn volgende vraag is dan ook wat heb ik weggenomen. Een sandwich en/of een pak melk. Gaat het hierbij om beiden producten of om één en heeft u deze producten nog ter bewijs of heeft een agent het genuttigd? Zelf zijn jullie daar ook niet zeker van omdat men zich beroept dat het dan maar over enig goed in elk geval gaat. [...]’¹¹*

11 letterlijke weergave van een ingezonden brief aan de rechtbank.

Dit geldt overigens niet alleen voor het straf- vonnis – ook een civiel vonnis en een bestuurs- rechtelijke uitspraak maken onderdeel uit van een genre dat de meeste lezers niet zullen kennen, waardoor ze de gebruiken van het genre ook niet kunnen herkennen. Dat ontmoedigt lezers om door te lezen. van der Bruggen en verburg betogen dat iedere uitspraak in principe in begrijpelijker nederlands op papier moet kunnen worden gezet, en onderbouwen dat uitgebreid met allerlei onderzoeken. De belangrijkste conclusie: begrijpelijke taal en juridische precisie bijten elkaar niet en kunnen heel goed naast elkaar bestaan in één en dezelfde uitspraak. De auteurs kunnen niet genoeg benadrukken dat er veel voorbeelden zijn van rechtbanken die al enorm hun best doen om in begrijpelijke taal te schrijven en te motiveren, maar stellen dat de rechtspraak als geheel nu aanzet is om ervoor te zorgen dat rechterlijke beslissingen zo tot de burgers spreken dat zij begrijpen waarom de rechter een bepaalde beslissing heeft genomen, en zich bij de uitkomst kunnen neerleggen – ongeacht wat die uitkomst voor henzelf betekent.

in het laatste deel van het preadvies baseren de auteurs zich, volgens henzelf ‘losjes,’ op de retorica van Aristoteles om handreikingen te geven voor de overtuigingskracht van de rechterlijke uitspraak. volgens Aristoteles moet een betoog *logos*, *pathos* en *ethos* bevatten om een rechter te overtuigen. van der Bruggen en verburg draaien de situatie om: de rechter moet voor de overtuigingskracht van het oordeel in elk geval deze drie elementen langslopen. Daarbij mag *logos* eigenlijk nooit ontbreken: de redenering moet kloppen. volgens de auteurs betekent dat dat het de taak van de rechter is om de burger te laten inzien dat met de beslissing recht is gedaan. De rechter moet daarvoor zo begrijpelijk mogelijk uitleg geven aan de juridische motivering. Dat kan in juridisch-technische zaken enorm lastig zijn. De rechtbank balanceert tussen college geven in nederlands recht en het recht direct toepassen op de zaak.

16 - Jnvr

Zelf ben ik vrij radicaal hierin: het verwijzen naar wet- en regelgeving en het alleen letterlijk opnemen van juridisch kader dient naar mijn idee geen enkel doel. Immers: de ingewijde lezer kent die wet of regel zelf, of kan hem heel makkelijk opzoeken als de verwijzing wel wordt vermeld. De niet-ingewijde lezer kan moeite hebben met de enkele verwijzing of de manier waarop de wet is geschreven. voor die lezer heeft uitleg alleen maar zin als dat gebeurt in begrijpelijke taal. Dit moet overigens wel door juristen zelf worden gedaan, want alleen een jurist kan goed bewaken of de wettekst correct is 'vertaald' voor de leek. Ook als een betrokkene de nederlandse taal niet goed beheerst, kan een schrijver meer doen om wetten inhoudelijk aan te duiden. vergelijk de volgende voorbeelden:

Voorbeeld 1

Artikel 7.3 vb luidt: *'Indien een verzoek om een voorlopige voorziening is gedaan teneinde uitzetting of overdracht te voorkomen voordat is beslist op een beroep gericht tegen een besluit dat is genomen naar aanleiding van een aanvraag om een verblijfsvergunning asiël voor bepaalde tijd is het de vreemdeling toegestaan de uitspraak op dit verzoek hier te lande af te wachten. Van het eerste lid kan worden afgeweken indien uitzetting niet achterwege wordt gelaten op de in artikel 3.1, tweede lid onder a en e bedoelde gronden'*. Wij zullen u hieronder informeren over de gevolgen van de toepassing van deze wet.

Voorbeeld 2

Als u een verzoek om een voorlopige voorzie-

ning hebt aangevraagd, mag u de behandeling van dit verzoek onder bepaalde omstandigheden in nederland afwachten (artikel 7.3 vb). Hieronder willen wij u informeren over welke gevolgen dit voor u heeft.

Het tweede voorbeeld geeft de lezer meer informatie over de inhoud van de wet, waardoor hij beter kan inschatten welke informatie hij zal krijgen, en waarom dat belangrijk voor hem is.

Artikel 7.3 vb luidt: *'Indien een verzoek om een voorlopige voorziening is gedaan teneinde uitzetting of overdracht te voorkomen voordat is beslist op een beroep gericht tegen een besluit dat is genomen naar aanleiding van een aanvraag om een verblijfsvergunning asiël voor bepaalde tijd is het de vreemdeling toegestaan de uitspraak op dit verzoek hier te lande af te wachten. Van het eerste lid kan worden afgeweken indien uitzetting niet achterwege wordt gelaten op de in artikel 3.1, tweede lid onder a en e bedoelde gronden'*. Wij zullen u hieronder informeren over de gevolgen van de toepassing van deze wet.

Bij het onderdeel *logos* bespreken de auteurs naast onvolkomenheden in de redenering die voor een deel samenhangen met de begrijpelijkheid, ook onduidelijkheden in de samenhang van argumenten en de aanvaardbaarheid in de vorm van dooddoeners als 'doet daar niet aan af'. Ze beschrijven hoe de schrijver beter kan aansluiten bij de verwachting van de lezer door verschillende aanpakken te beschrijven aan de hand van sprekende voorbeelden, waarbij met name aandacht wordt gegeven aan de begrijpelijkheid en aanvaardbaarheid van de argumentatie. De auteurs sluiten hier bedoeld of onbedoeld ook sterk aan bij de argumentatietheorie van Frans van eemeren en rob Grootendorst, de *pragma-dialectiek*.¹² Daarin combineren van eemeren en Grootendorst inzichten uit de klassieke retorica, de taalhandelingstheorie en de modernere inzichten uit de dialectiek en de argumentatieleer van toulmin tot een moderne argumentatiebenadering die later door bijvoorbeeld eveline Feteris verder is uitgewerkt voor de juridische argumentatie.¹³ De regels voor redelijke discussie die in de pragma-dialectiek worden gehanteerd, zijn direct toe te passen in een juridische context.

in de pragma-dialectiek zijn de begrijpelijkheid en aanvaardbaarheid bepalend voor de overtuiging.

12 Mijn hoogleraren hebben hun pragma-dialectische benadering in veel werken gepubliceerd, hun gezamenlijke proefschrift *Regels voor redelijke discussies* (1982) ligt aan de basis hiervan.

13 Zie bijv.: eveline t. Feteris, 'the rational reconstruction of argumentation referring to consequences and purposes in the application of legal rules: a pragma-dialectical perspective', *Argumentation* 19 (4), p. 459-470 (2005).

gingskracht. voor de begrijpelijkheid is van belang of de lezer het standpunt, of – in rechte-lijke uitspraken – het oordeel, uit de tekst kan halen, de argumenten kan herkennen en de samenhang tussen de argumenten kan herken- nen. valkuilen voor de begrijpelijkheid zijn: de schrijver slaat stappen over in het betoog, of vergeet een (tussen)conclusie expliciet te ver- melden, de schrijver houdt niet een logische volgorde aan in het redeneren, of de schrijver laat de samenhang niet goed zien waardoor de argumenten als los zand aan elkaar hangen. Janne Maaïke Gerlofs en Janneke valbracht hebben deze valkuilen ook gesignaleerd, en zij geven in hun schrijfgids voor juristen concrete tips om deze valkuilen in de motivering te ver- mijden.¹⁴ Daarbij is werken met een argumen- tatieboom essentieel, wat van der Bruggen en verburg ook vaak aanbevelen. voor de aan- vaardbaarheid van de argumentatie moet de schrijver aantonen dat de argumenten relevant en voldoende zijn om tot een oordeel te komen, en dat voldoende aandacht is gegeven aan de argumenten van degene die geen gelijk krijgt. Ook voor deze eisen aan de motivering geven Gerlofs en valbracht concrete, bruikbare advie- zen.¹⁵

Aan de hand van zeer aansprekende voorbeel- den werken van der Bruggen en verburg *ethos* en *pathos* ook verder uit. Bij *ethos* kan de rech- ter de mens achter de beslissing meer zichtbaar maken, wat bijdraagt aan de acceptatie van de uitspraak. *Pathos* kan vooral ingezet worden om de aandacht van de lezer te trekken, en het verhaal zo te vertellen dat die erin wordt mee- genomen. Ze eindigen met een oproep aan de rechtelijke macht: maak begrijpelijk schrijven een prioriteit en laat dit niet alleen steunen op het werk van individuele enthousiastelingen –

14 J.M. Gerlofs en J.G. valbracht, *Schrijven in de rechts- praktijk. Effectief argumenteren en formuleren voor juristen*, Boom Juridisch 2023 (derde druk).

15 Gerlofs en valbracht, *Schrijven in de rechtspraktijk*, Boom Juridisch 2023.

die natuurlijk wel moeten doorgaan met hun prachtige uitspraken. Schrijf, kortom, spreken- de uitspraken.

De juristen zijn aan zet

De bundel *Klare taal* eindigt met een preadvies over begrijpelijk schrijven in het privaatrecht van Willem van Boom en een bijdrage van Corjo Jansen waarin de kloof tussen recht en taal aan het einde van de 19e en het begin van de 20e eeuw wordt beschreven. Beide zijn zeer de moeite waard om te lezen. De boodschap die overkoepelend uit alle bijdragen klinkt is: er is nog veel werk aan de winkel. Met alleen het aanpassen van woordgebruik en zinsbouw aan een gemiddelde lezer, zijn we er nog niet. De juristen – bij de overheid en de rechtspraak – zijn nu aan zet om complexe juridische inhoud begrijpelijk en aanvaardbaar op de lezer over te brengen. Daarbij moeten zij zich niet alleen richten op het correct opschrijven van de juri- dische inhoud, maar zich ook verplaatsen in de belevingswereld van de burger. Ze moeten aan- dacht geven aan diens voorkennis, aan de ver- wachting die de lezer heeft bij het lezen van een tekst, de motivatie om door te lezen en de behoefte aan beantwoording van specifieke vragen die door de tekst of de situatie worden opgeroepen. en, zoals Jansen ook aan het einde betoogt, het thema van de rechtstaal is nu actu- eler dan ooit. Alleen begrijpelijke taal kan de kenniskloof tussen juristen en niet-juristen dichten en het vertrouwen in de rechtsstaat bewaren en indien nodig herstellen.

Over de auteur

Drs. M.C. (Mascha) Furth

neerlandica, gespecialiseerd in taalbeheersing, Argumentatietheorie en retorica. Zij verzorgt trainingen in o.a. Overtuigend motiveren en begrijpelijk formuleren van uitspraken en beschikkingen, en Heldere communicatie tus- sen overheid en burgers (www.furthtaaltrainin- gen.nl) bij onder andere SSr, diverse rechtban- ken en de Raad van State.